

יש נוחלין פרק שמיני בבא בתרא

קיפ.

עין משפט
נר מצוה

במ א מ"י פ"ג מהל'
נחלות הלכה א סמג
עשין לו טוש"ע ח"מ סי'
רעח סעיף ג:

רבינו גרשום

יעלוט בתי אבות קחשי
 וברכיו שאלה הוה ליה
 ויחוש שאלה שמי ואמאי
 חשיב כנות שלפחד
 שמוטות איהו חרדוט שמי
 חלק כבורה. אלמא ארי
 ישראל מוחקת היה לה
 דאיהו ארי איהו ארי
 דאיהו ארי דאיהו הכבוד
 גוסט אריא כבמחוק:
 למאן דאמר ליוצאי מצרים
 נתחלקת. כותב
 אביו: זה הוה בר עשרים
 שכבאו ארץ נטלו כשכל
 עצמן. אבל אי איהו
 עשרים דאמתי שפלים ניהו
 כותב בכותב איהו בחרות
 נחלה: ביתות. אהלי.
 שהיה מוחזק בידן מטלטלין
 מהו רוצין לקבען ארץ
 שהיו נטלו שני חלקים
 איהו בגופו של קרקע
 מפי שריאיה איהו ורפלו
 חבל מנשה עשרה. דמשמע
 בדבאן גופה נטלו חלק
 בבורה:

וּבְזִכְרוֹת אָבִי אֲמוֹתֵיהֶן. וְכֵן שְׁלֹאֲבִי אֲמוֹתֵיהֶן לֹא הָיוּ בָּנִים כִּי אֵם בָּנוֹת דָּלָם לֹא כֵן הָיוּ בָּנִים יוֹרְשֵׁין וְאִם וְיָמִי הַחֲסִיד לֵהֵלֵךְ כִּגֹּן הָיוּ אֲחִים לְאֲבִי אֲמוֹתֵיהֶן הֵלֵךְ בָּנִים וְהַחֲסִידוֹת בָּנִים לְאֲמוֹתֵיהֶם וְחִלְקוֹן בָּשׂוּ: **הָאֵל** דְּהוּוּ בְּנֵי עֲשָׂרִים ב'ו'. בְּנֵיהֶם אִי אִתָּם מוֹלֵאם שְׁלֹא הָיוּ בְּנֵי עֲשָׂרִים

לעולם בתי אבות קא חשיב והא קא משמע
לן דבנות צלפחד נטלו חלק בכורה אלמא
א"י מוחזקת היא אמר מר והבנים נטלו
זכות אבי אביהם וזכות אבי אמותיהן
התניא זכות עצמן לא קשיא הא כמאן
דאמר ליוצאי מצרים הא כמאן דאמר לבאי
הארץ ואיבעית אימא הא והא לבאי הארץ
ולא קשיא הא דהוה בן עשרים הא דלא
הוה בן עשרים: ושהיה בכור נוטל שני
חלקים: ואמאי ראוי הוא ^אואין הבכור
נוטל בראוי כבמוחזק אמר רב יהודה אמר
שמואל ביתדות אהלים מתיב רבה רבי
יהודה אומר בנות צלפחד נטלו ד' חלקים
שנאמר ויפלו חבלי מנשה עשרה אלא אמר
רבה ארץ ישראל מוחזקת היא מיתבי אמר
רבי חידקא שמעון השקמוני היה לי חבר
מתלמידי רבי עקיבא וכך היה רבי שמעון
השקמוני אומר יודע היה משה רבינו שבנות
צלפחד יורשות הן אבל לא היה יודע אם
נוטלות חלק בכורה אם לאו ^אוראויה היתה
פרשת נחלות ליכתב על ידי משה אלא
שזכו בנות צלפחד ונכתבה על ידן ^אויודע
היה משה רבינו שהמקושש במיתה שנאמר
^אמחללה מות יומת אבל לא היה יודע
באי זו מיתה הוא ימות ^אוראויה היתה
פרשת מקושש שתכתב ע"י משה אלא
שנתחייב מקושש ונכתבה על ידו ללמדך
שמגדלים

ממש של מרגלים ושל מתולוננים עמנו מיירי הכא שצאו לארץ הזה אחתי שפיר דלא הוה מצי למימר הא והא ליוצאי מצרים והא (ט) והא דהוה צני עשרים כשיאלו דאס כן איך צאו לארץ דצני עשרים כולן ממנו במדבר יש לומר דהשתא נמי דאייירי צצני צנייהם לא מצי לשנויי הכי דמשמע נמי דצאי הארץ טעלו צבורות עמנו ולא שאר צבוריהן נמלו והורישו לכן: **מרת"ב** רבה רבי יהודה אומר בנות צלפחד נצטרו ארבעה חלקים שנאמר ויפלו חבלי מנשה עשרה. וקרא ע"כ גל איירי ציתדות ואהלים אלא בחלוקה וליכא למימר דלמא תלתא אחי דא"כ הוו לחו דלא לא הוו צה שום חדש דהא חלק צבורה לא טעלו ודא"כ לא הוה ליה לקרא לשאשויניהו אלא דצאי צבור גרידא דפרדי רב פפא לעיל אי טעמייהו חא חשיב טעמא הוו:

יודע היה משה שבנות צלפחד יורשות הן. אע"פ שלא נאמר פירוש נחלה יודע היה משה מטעם דלקמן אם כן אנו גירסא אם כבת תמיים אמנו: **שנאמר** מחציתה מות יומת אב לא היה יודע באיזו מיתה נהרג. ואם תאמר למה היה מסתפק היה לו לדון במקדש כל מיתה האמורה בתורה קטל חנק ויש לומר דמסבירא היה נראה לו שגדון בסקילה כעובד ע"ז דככל דוכתא (חולין ה.) אמר דדומה שבת לע"ז דהיינו מחלל שבת בפרהסיא לעובד ע"ז ואריך לומר דסבר כרבנן ולא כר"י דאי כר"י יהודה דאמר באלו הן הכשרפין (סנהדרין ק"ד פ:) עד שיודיעוהו באלו מיתה הוא נהרג דלדידיה אמר התם דהוראת שעה היתה" (דל"א) כן לא ידע משה שדניו מיתה: אילו

וְקִיץ בָּהֶן וְלִהְיוֹת נִקְט יִמְדוֹת אֲהֻלִּים דְּרֹדְאִי לְכוּלֵּן הִיוּ אֲהֻלִּים וְאִין
וְכָל שְׁלֵשָׁה חֻלְקִים דְּמִתְנִיתִין בִּין בְּמִקְרָקֵי בִין בְּמִטְטְלֵי מִיִּיר
לְקִיץ בַּחֲבֵל וְחֻלְק כְּזוֹרָה מֵאֵלּוּ אַרְבַּע חֲבִלִּים הִיָּה: **מוֹחֻקֵּס הִיא.**
מִתְהִיָּה לְכֵס יִירוּשָׁה: **יֹדַע** הִיָּה מִשָּׁה רַבִּינוּ שְׁנֻת לְנִפְחָד יִירוּשָׁה בָּן.
[מִן] שֶׁ שֶׁס לֹא חֵק וּמִשְׁפָּט וּמַעֲשֵׂה דִבְנוֹת לְנִפְחָד צַעֲרֻת מוֹאֵד בְּקוֹף
מֵאֵחָד מֵהֶם וּבֵן אִין לֹא עֵינִי עֲלֵיו [וְיִצְחָק כ"ג:] דֵּהָא בְּנוֹת לְנִפְחָד מִשָּׁה לְמַדּוּ
וְכוּ'. וְלֹא תֵּאֲמַר אִם לֹא דִבְרוּ בְּנוֹת לְנִפְחָד וְלֹא נִתְחַיֵּב מִקּוּשָׁשׁ הִיוּ
הָ מֵאוֹת חֲסִידִים מִן הַתּוֹרָה לְפִי שֶׁלֹא אִירְעוּ הַמַּעֲשִׂים: **שְׁמֻקּוּשָׁ**
שֶׁלֹא הִיָּה יֹדַע אִם בְּסֻקִּילָה חֲמוּרָה אִם בְּחֻקֵּן הֶקֶל כְּדִמְפָּרֵשׁ וְאוֹיֵל:
שְׁמֻנְגִלִּים

לעולם בתי אבות קא חשיב. ולא טפלים חוץ מזבנות ללפחד דקחשיב
 ד' חלקים שלהן ואשמועינן דרשנין האי קרא דנתן מתן [במזבחי מ] דמיניה
 נפקא לן ד' חלקים על ידי שאנו דורשין והעברת [שם] זו חלק בכורה
 אלתא לאשמועינן דאי' מוחזקת היא לכן מיציאת המזרים ואף על פי
 דמדעיו לא נכנסו בזה' דהחמי

שעדיין לא נכנסו זה: הא. דקתי
צבוקת אבי אציהן אכל לא צבוקת
עממן: כמאן דאמר ליוצאי מצרים.
נחמלקה הארץ ולא לבאי הארץ:
הא. דקתי צבוקת עממן כמ"ד לבאי
הארץ וכו' דהווי בני כ' כשנכנסו
לארץ: וכן הוא לבאי הארץ. דלע"ה
דרישא דההיא ברייתא דלע"ה [פ:] ליבא
לאוקומה אלא למאן דאמר ליוצאי
מצרים דקתי מרגלים יהושע וכלב
נטלו חלקם איבא למימר מסקנה דר'
שמעון בן אלעזר היא דאית ליה
ליוצאי מצרים ולבאי הארץ [פ:] הא.
דקתי צבוקת עממן דהווי בני עשרים
כשצאו לארץ: דקתי צבוקת אבי
אציהן: דלא הווי בני עשרים. כשצאו
לארץ. ובבני בני המתלוננים קמייירי
שמתו להן אציהן שהיו בני המתלוננים
ממש במדבר והם שגארו טפלים ולא
נטלו לעממן שעדיין לא הגיעו לכ'
וצבוקת אציהן ממש בני המתלוננים
לא להם לטול שכן ממזרים לא
יאלו ולארכך לא צאו אלא צבוקת אבי
אבי אציהן דהיינו אבות המרגלים
שיאלו ממזרים וכיון דהך ברייתא
כרבי שמעון בן אלעזר מוקמינא לה
דאית ליה תרתי נמלאו אלו בני
צביהן יורשין אותן כבנות כלפחד
שירשו בנכסי חפר וקנס ואע"ה
דחשיבי כטפלים דעלמא דלענין ירושת
הארץ בני מיוצאי מצרים לא בענין
בני כ' כשינסקו לארץ וחזרה ליבא
למימר דהא רבי שמעון בן אלעזר

לית ליה חזרה דמאיכא חיימי הא משמע ליה קראי תרווייהו לגופייהו
ואפילו אס תמצי לומר דהא סיפא לאו ר' שמעון היא איכא לאוקומה
דנטלו בזכות אבי אביהן ע"י חזרה כגון שהיו להם למתולוננים
אחרים שלא היו בני כ' בשעת הגזירה ולא ממו במדבר דהא לא
נגזרה גזירה על פחות מבן כ' [קא:] וכשנטלו חלקם בדרך החזירו אלל
קרי אביהן מה עשו אביות חזרו והורישו נכסיהו לכל יוואי יריבין
צין לאחי המתולוננים צין לבני צמי המתולוננים דכולן יוואי חלליהן
היו וחולקים אחי המתולוננים עם בני נכדליהן בשוה לדע"ג דטפלים
לא שקלי בצנפי נפשייהו ירושת אבות מיהא קשקלי כדאמר בזנות
ללפחד דהוו להו כטפלים שאין להן חלק לעצמן וחלקו עם אחי
אביהן בזנפי חפר. ובזנים דקתני היינו בני הזנים דבן צנו של
אדם קרוי בנו כדאמרין לקמן צמי שמת (דף קמג:) ואבי אבי אביהן
קרי ליה אבי אביהן דבבני המתולוננים עצמן ליכא למימר דלא חזרו
צמי עשרים קרימא לן בשנה שניה שלח משה מרגלים ומתיא שדור
עולם אחר ביות מרגלים היתה בליעתו של קרח ובו תיבא ושפרו
המתולוננים נמאלו שבניהן כשבאו לארץ הוו בני ל"ח שנה שכן
עמדו ישראל במדבר אחרי כן: (ת.) ולפי האי לישנא בתרא לית
להאי תנא דברייתא דלעיל דיהושע וכלב נטלו כלל חלק בשביל
מרגלים והאי קרא דחיו מן האנשים לא דריש ליה אלא כפשטיה. (ת.):
ראויה היה. לחפר וללפחד משמתו במדבר אבל לא הוזקו בה
מעולם אביהם לא צלו לארץ: ואין בצבור טעול צראי. לקמן
בפרקין (דף קה:) **שיתודם אהלים.** כלומר במטלטלין שהיה להם
במדבר כגון יתדות שחוקעין בהן אהלים ושאר מטלטלין שהן
אדם במדבר בלא אהל אבל בנחלת ארץ ישראל לא נטל חלק בבו
לכד מחלק בכורה דמיירי במטלטלי: **חצלי מנשה.** היינו קרקע ש
ליוואי מזרים כדכתיב [שמות י] ונתתי אותה לכם מורשה כלומר אנכי
כמו בן שהרי דיין נטעו בתורה כדאמרין בסנהדרין (דף עג.) וכדכתיב [ש]
המ' שנה ועוד לאיכא למילף מפרשת צימין שהבת כבן כדכתיב [דברים סה]
כלקמן (ע"ג) אלא כבן אנו נירש ואם לאו תתיבס אמנו: **וראויה הים**
שמי ופאח הללו חסרין מן התורה והכי נמי איכא למימר דה
צמיסה. ואח על גב דכתיב [מדבר טו] כי לא פורא מיה עישה לו היינו

(א) [לעיל ינה. לקמן קכג: קכה:
קמה: יבמות כד: זכורות
נא: (ז) סנהדרין ח, א) שם עח:
[ע"ש], (ד) שם ח,
(ה) [המתאוננים רש"ש],
(ו) [רש"ל מ"ח], (ז) [ז"ל ואס],

תורה אור השלם

- 1 וַיִּפְּלוּ חֲבָלֵי מִנְשָׁה
עֲשָׂרָה לְבָד מֵאַרְצֵי הַגִּלְעָד
וַתִּבָּשֶׁן אֲשֶׁר מֵעֵבֶר לַיַּרְדֵּי:
יְהוֹשֻׁעַ יוֹה
- 2 וַיִּשְׁמְרֵם אֶת הַשָּׁבָת בִּי
קָדֹשׁ הוּא לָכֶם מִחֻלְלֵיהָ
מוֹת יוֹמָת בִּי כָּל הָעֹשֶׂה בָּהּ
מְלָאכָה וַתִּכְרַתָּהּ הַנֶּפֶשׁ
הַהוּא מִקֶּרֶב עַמִּיהֶ:
שְׁמוֹת לֹא יֵד

הגהות הב"ח

- (א) תום' ד"ה הא דהו וכו'
הן גוענו אבדנו כולנו:
(ב) בא"ד הא והא ליוצאי
מזרים והא דהו כל' ומצת
והא נמחק:

מוסף רש"י

ואין הבכור נוטל בראוי
בבמורחזק. צנכסים שלא היה
אביהן מוחזק בשעת מיתתו
אבל ראויין היו ליפול לו
בירושה ויפלו להן לאחר זמן.
אין הבכור נוטל פי שנים צהן
(בבכורות נא:).

מוסף תוספות

- א. והלא המרגלים מתו בשנה השנית שבאו במדבר ובניהם נשתהו שם אח"כ שלשים ותשע שנים. ריטב"א.